

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U002029

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 28-05-2026

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ Сумського державного університету № 0171-V від 19.06.2026

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Топтуненко Дмитро Едуардович

2. Dmytro Toptunenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0001-0914-5703

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 072

Назва наукової спеціальності: Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 40799 Фінанси, банківська справа та страхування

Дата захисту: 29-05-2026

Спеціальність за освітою: 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Місце роботи здобувача: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 00000000

Місцезнаходження: -----, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 12989

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 06.52.17, 06.73.55, 06.73.75, 06.73.07

Тема дисертації:

1. Фінансова поведінка домогосподарств в умовах економічної турбулентності
2. Household Financial Behavior under Economic Turbulence

Реферат/анотація:

1. Дисертаційна робота присвячена вирішенню актуальної наукової задачі удосконалення теоретико-методичних засад управління фінансовою поведінкою домогосподарств в умовах економічної турбулентності та обґрунтування механізмів забезпечення їх фінансової резильєнтності. Систематизовано теоретичні підходи до трактування фінансової поведінки домогосподарств та уточнено її сутність як динамічного, нелінійного та багаторівневого процесу прийняття фінансових рішень, що поєднує ціннісні орієнтації, поведінкові установки, ресурсні можливості, доходні та соціально-економічні обмеження, когнітивні та інституційні чинники, а також реакції на зовнішні шоки. Бібліометричний аналіз бази Scopus підтвердив багатовимірність досліджень фінансової поведінки, що інтегрують фінансовий, поведінковий і соціально-економічний підходи. Виокремлено мотиваційно-ціннісний, фінансово-управлінський, реактивно-адаптаційний, когнітивно-інституційний та структурно-обмежувальний підходи, здійснено їх порівняння за механізмами формування, часовим горизонтом та характером обмежень. Розроблено багатовимірну модель формування фінансової поведінки, де вона розглядається як цілісна система, що

об'єднує фінансове мислення, компетентність, мотивацію, здатність до адаптації, взаємодію з інституціями та ресурсні обмеження. Запропоновано також мультидименсійну модель типізації поведінки, яка враховує когнітивні, мотиваційні, адаптивні, інституційні, технологічні та ризикові аспекти прийняття рішень. Розроблено структурно-функціональну модель впливу доходів домогосподарств на економіку, де домогосподарства розглядаються як активні учасники фінансової системи, що через рух ресурсів формують макроекономічні ефекти та інтегрують мікрорівневі рішення в національну економіку. Виділено детермінанти фінансової поведінки, згруповані на базові (дохідні, інституційно-довірчі) та модифікуючі (когнітивні, цифрові, ризикові), взаємодія яких формує індивідуальні траєкторії та агреговані макроекономічні ефекти. Обґрунтовано концепцію багатоканальної трансмісії економічної турбулентності через монетарний, валютний, фінансовий та інформаційно-психологічний канали. Встановлено, що їх взаємодія формує комплексні поведінкові ефекти: монетарний канал впливає через вартість кредитів і заощаджень, валютний – через інфляцію і купівельну спроможність, фінансовий – через доступність послуг і довіру, інформаційний – через очікування та поведінкові реакції. Розроблено економетричну модель VAR/VECM для оцінювання впливу турбулентності, що дозволяє аналізувати динаміку споживання та боргового навантаження. Емпірично підтверджено асиметричність впливів: боргова поведінка є більш чутливою до інформаційних та інституційних сигналів, тоді як споживання є інерційним. Монетарний канал має обмежений вплив на споживання, але суттєвіший на борг; валютний формує короткострокову невизначеність; фінансовий має епізодичний вплив. Запропоновано підхід до оцінювання фінансової резильєнтності як динамічної здатності домогосподарств протидіяти шокам, відновлювати рівновагу та адаптуватися через фази абсорбції, відновлення, адаптації та стабілізації. Розроблено інтегральний індекс резильєнтності, що охоплює здатність пом'якшувати шоки, швидкість відновлення, боргову адаптацію та стабільність очікувань. Встановлено, що фінансова поведінка має асиметричний і шок-залежний характер, а реакції домогосподарств різняться залежно від типу та інтенсивності шоку, що проявляється у зміні споживання, заощаджень, інвестицій, боргу та рівня довіри. Доведено, що ключовими детермінантами резильєнтності є фінансова грамотність, заощадження, доступ до фінансових інструментів, цифровізація та соціально-психологічна стійкість. Їх взаємодія визначає здатність домогосподарств до ефективного реагування та відновлення фінансової стабільності. Обґрунтовано необхідність диференційованих механізмів управління фінансовою поведінкою залежно від типу шоку та домінуючого каналу трансмісії: монетарного (процентна політика), валютного (цінова та курсова стабілізація), фінансового (макропруденційні інструменти, обмеження боргу), інформаційного (підвищення фінансової грамотності та довіри). Показано, що ефективність державної політики визначається її адаптивністю до поведінкових реакцій домогосподарств, здатністю враховувати нелінійність впливів та забезпечувати комплексний вплив на детермінанти фінансової резильєнтності. Розроблено модель управління фінансовою поведінкою, що інтегрує когнітивні, управлінські та трансмісійні складові.

2. The dissertation addresses the scientific problem of improving the theoretical and methodological foundations of managing household financial behavior under economic turbulence and substantiating mechanisms for ensuring financial resilience. Household financial behavior is defined as a dynamic and multilevel process of financial decision-making influenced by value orientations, financial capabilities, cognitive factors, institutional conditions, and reactions to socio-economic shocks. A bibliometric analysis of Scopus publications confirmed the multidimensional nature of research on household financial behavior and the integration of financial, behavioral, and socio-economic approaches. Motivational-value, financial-managerial, reactive-adaptive, cognitive-institutional, and structural-constraining approaches were identified and comparatively characterized. A multidimensional model of household financial behavior formation was developed, integrating financial competencies, motivational priorities, adaptability to shocks, interaction with financial institutions, and resource constraints. A typology model of household financial behavior was also proposed, combining cognitive, motivational, adaptive, institutional, technological, and risk-related aspects of financial decision-making. The study developed a structural-functional model of the impact of household income on the national economy, considering households as active participants in the financial system influencing economic development through

financial resource flows and macroeconomic effects. Structural determinants of household financial behavior were systematized into basic determinants (income-related and institutional-trust) and modifying determinants (cognitive, digital, and risk-related), whose interaction shapes financial behavior trajectories and macroeconomic outcomes. The concept of multi-channel transmission of economic turbulence into household financial behavior was substantiated. Macroeconomic shocks affect households through monetary, exchange rate, financial, and information-psychological channels. Their combined impact determines changes in consumption, savings, debt behavior, and trust in financial institutions. An econometric VAR/VECM model was developed to assess the impact of economic turbulence on household financial behavior. Empirical results confirmed the asymmetric impact of shocks on consumption and debt behavior. Debt decisions are highly sensitive to information-psychological and institutional factors, while consumption behavior is more inertial. The monetary channel mainly affects debt through interest rates and credit conditions, whereas exchange rate and financial channels produce short-term and limited effects. Overall, household financial behavior is shaped through complex behavioral responses to shocks rather than direct deterministic relationships with macro-financial variables. A scientific-methodological approach to assessing household financial resilience was proposed based on phased responses to crisis shocks: absorption, recovery, adaptation, and stabilization. An integral index of household financial resilience was developed, aggregating indicators of consumption recovery, debt adjustment, and stability of financial expectations. Empirical findings demonstrated that household financial behavior is asymmetric and shock-dependent. Key determinants of financial resilience include financial literacy, savings availability, access to financial instruments, digitalization of financial services, socio-psychological stability, and institutional trust. Their interaction determines households' ability to respond effectively to crises and restore financial stability. The study substantiated the need for differentiated mechanisms of managing household financial behavior depending on the economic cycle, type of shock, and dominant transmission channel. A comprehensive model for managing household financial behavior under economic turbulence was proposed, integrating cognitive, managerial, and transmission components of influence.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Toptunenکو D. Household Financial Behavior: Conceptual Framework for Its Formation and Management. Economic Sustainability and Business Practices. 2026. №3(1). P. 33-45
- Тютюник І., Топтуненко Д. Фінансова поведінка домогосподарств у системі економічних відносин: механізми формування та трансформації. Економіка та суспільство. 2025. № 82
- Тютюник І., Кобушко Я., Топтуненко Д. Трансформація фінансової поведінки бізнесу та домогосподарств в умовах розвитку ринку цифрових активів. Цифрова економіка та економічна безпека. 2025. №6(21). С. 251-257
- Tiutiunyk I., Toptunenکو D., Flaumer A. Classifying cybercrime networks: organized and transnational schemes in the digital era. Socio-Economic Relations in the Digital Society. 2024. №3(53). P. 121-129
- Тютюник І., Топтуненко Д. Особливості формування фінансової резильєнтності домогосподарств в умовах економічної турбулентності. Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій. 2026. №1(19). С.566-579

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; рукопис дисертації

Соціально-економічна спрямованість: управління доходами домогосподарств; забезпечення економічного зростання країни

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U100469 0121U112685 0120U100473

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тютюник Інна Володимирівна

2. Inna Tiutiunyk

Кваліфікація: д. е. н., доцент, 08.00.03, 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5883-2940

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Поліщук Євгенія Анатоліївна

2. Yevheniia Polishchuk

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6133-910X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний економічний університет імені
Вадима Гетьмана

Код за ЄДРПОУ: 02070884

Місцезнаходження: просп. Берестейський (Перемоги), Київ, 03680, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сидорчук Анатолій Андрійович
2. Anatolii Sydorchuk

Кваліфікація: д. е. н., доц., 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0280-1285

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Західноукраїнський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 33680120

Місцезнаходження: вул. Львівська, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46009, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Васильєва Тетяна Анатоліївна
2. Tetiana Vasylieva

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0635-7978

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Позовна Ірина Вікторівна
2. Iryna Pozovna

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1934-7031

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Захаркін Олексій Олександрович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Захаркін Олексій Олександрович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Бойко Антон Олександрович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна